

BOKRECESSION

Självbiografiskt
och rakt påCarina Rydberg,
Vitt slödder

(Bonnier, 2022)

Ella Styf

Carina Rydberg (f. 1962) är en författare vars namn under en lång rad av år har åtföljts av en viss skandalomsusad berömmelse. Även om hon redan från början hade sin litterära stil tämligen färdig – romaner på självbiografisk grund med avstamp i en väl igenkännbar verklighet – så var det med böckerna Den högsta kasten (1997) och Djävulsformeln (2000) som hon väckte riktigt stor uppmärksamhet. I dessa romaner väver hon samman upplevelser från både Stockholms innekrogar och Indien och berättar förbehållslöst om kända personer som hon nämner vid namn och även berättar mindre berömvärda och intima detaljer om. Ungefär som Lars Norén några senare gjorde i sin bokserie En dramatikers dagbok. Debatten som uppstod efter båda Rydbergs romaner blev omfattande och hetsig och väckte olika slags reaktioner. Några röster lovordade Rydberg för att hon gav röst åt den ständiga svårigheten att vara kvinna och skapande konstnär i en värld där männen av tradition är tongivande, och där många i ledande ställning inte betraktar kvinnor som jämlika. Där de från sina höga hästar både förhåver sig intellektuellt och tar sig sexuella friheter. Medan andra röster värjde sig mot tilltaget att offentligt hänga ut människor med namn och svartmåla dem av ren hämnd.

I Rydbergs övriga författarskap är det hon själv och hennes upplevelser som bildar grund för berättelserna. Återkommande teman är utanförskap, trasiga familjeförhållanden, besatthet och vedergällning. 16 år efter sin senaste roman återkommer hon nu med Vitt slödder, där hon på samma självbiografiska bas som innan delger skilda episoder från barndom och vuxen ålder. Vi får veta hur hon i sjuårsåldern upptäckte att hon kunde bota huvudvärk genom att läsa böcker. Att hon tillbringade en stor del av sin barndom på Öland, eftersom hennes morföräldrar kom därifrån. Att hon inte sedan 1995 har skrivit en bok i helt nyktert tillstånd, eftersom alkoholen gjort henne alert och tagit död på onödig självzensur. Frispråkigt och med en öppenhet som till stor del är självutlämnande berättar Rydberg om också det allra mest privata och smärtsamma i sitt liv. Hon klargör att man måste gräva sig in i livet och dess sorg för att tillvaron ska bli uthärdlig, och att det är en process som hon alltjämt befinner sig i. Det kan möjligen vara det som är den inre motivationen till hela hennes författarskap. Att låta läsaren få dela hennes upplevelser som något som hon bjuder på, som rena berättelser men också för igenkänning och måhända någon liten tröst.

Romanens titel är ett nedsättande uttryck för den lägre samhällsklass som författaren upplevde att hon tillhörde, jämfört med det finare området i förorten där hon växte upp. Hon återkommer på flera ställen i boken till detta med social skiktning och ren rasism – attityder som hon tydligt stötte på när hon var utbytesstudent i USA, men även i sin barndom hos sina egna nära släktingar. Mycket handlar om barndomen, om skrällen för att bli övergiven och att hennes mamma skulle gå ifrån henne. Men också om igenkänningstecknen för den typiske svensken och den likformighet och strävan efter konformitet som hon upplever finns även i det amerikanska samhället. På det hela taget är Vitt slödder både läsvärd, lättläst och intressant, även om berättelserna och minnena hela tiden hoppar fram och tillbaka mellan då och nu och till viss del saknar struktur. Här finns många kloka slutsatser och analyser, men också förfärande avslöjanden på familjär nivå. Jag kan inte låta bli att dra en liten parallell till Jan Myrdals uppmärksammade jagroman Barndom, där föräldrarna framställs helt utan skyddsnet. Och kan inte värja mig mot tanken att hade en annan människa än Carina Rydberg skrivit den här boken, så vore det kanske tveksamt ifall den skulle ha blivit utgiven på Bonniers förlag.

Bokmässan i Göteborg var välbesökt och givande men den präglades också av efterdyningarna av det svenska valet. Många befinner sig i ett chocktillstånd, säger idéhistorikern, psykoanalytikern och författaren Per Magnus Johansson. FOTO: DAVID FÄRDIGH

Per Magnus om en bokmessa i efterdyningarna av valet

– ”Många befinner sig i ett chocktillstånd”

Idéhistorikern, psykoanalytikern och författaren Per Magnus Johansson summerar en välbesökt och engagerande bokmessa i Göteborg. Samtidigt konstaterar han att det svenska valresultatet med Sverigedemokraternas exceptionella framgångar delvis präglat evenemanget.
–Många befinner sig i ett chocktillstånd.

GÖTEBORG. Per Magnus med skivstuga i Lidhem utanför Växjö har ett synnerligen intensivt schema under Bokmässan i hemstaden Göteborg. Han är inbjuden i att hålla och delta i en serie av föreläsningar, seminarier och författarsamtal.

– Men att hinna med allt är ett angenämt problem, framhåller han.

Efter två pandemi-upplagor så har Bokmässan i år åter kunnat slå upp portarna och välkomna de stora massorna, något som varit mycket efterlängt.

–Mitt intryck är att mässan varit välbesökt och att det varit ett stort engagemang och livliga diskussioner på seminarierna. Drygt 82 000 personer besökte mässan plus att 7000 deltog digitalt.

Vilken betydelse har Bokmässan för det kulturella och intellektuella klimatet i Sverige?

–Bokmässan är en viktig mötesplats för både författare, konstnärer, intellektuella, lärare, bibliotekarierna och allmänt kulturintresserade människor. Det är viktigt att de här mötena sker och jag tycker att det är glädjerikt att delta. Sedan finns det vissa kommersiella inslag på mässan som det går att vara kritisk mot, men man får ta det goda med det onda.

Årets bokmessa äger rum i efterdyningarna av det svenska valet, något som också delvis präglat evenemanget menar Per Magnus.

–Även om inte alla säger det rakt ut så är det uppen-

bart att många inom kulturlivet befinner sig i ett chocktillstånd. Sverigedemokraternas exceptionella framgångar skapar en hög grad av osäkerhet och oro. Dess effekter på övriga partier har varit förödande. Vi befinner oss i ett nytt läge där vi måste omvärdera situationen, förstå vad som hänt och rannsaka oss själva.

Per Magnus har med sina nära band till Frankrike länge kunnat följa de högerextrema vindarna som blåst i Europa, men att det skulle ske en liknande utveckling i Sverige hade han inte kunnat tänka sig.

– Att vi i Sverige låter låna ut oss till krafter som använder hat och våldsamt retorik hade jag inte förutsett. I ”landet lagom” hade jag trott att vi skulle lägga band på oss själva.

Hur orolig är du för vad som kan ske i Sverige?

–Vi får se och invänta utvecklingen. Men om Sverigedemokraterna skulle ta

plats i regeringen och till exempel tilldelas kulturministerposten vore det mycket oroväckande. Då skulle jag vara rädd för en genomgripande avveckling av kulturstöd till skilda kulturella aktiviteter, människor och institutioner runt om i landet.

En bidragande orsak till Sverigedemokraternas framgångar är enligt Per Magnus en valrörelse präglad av frågor kring trygghet kontra otrygghet, ofta med förenklade, populistiska lösningar.

–Fokuset på polis, kontrollmekanismer, hårdare straff och ökad användning av våld har helt trängt undan alla andra samhällsfrågor. Vi har fått en debatt som framkallar primitiva känslor och där vi tenderar att se andra människor som våldsbenägna inkräktare. Istället borde vi samtala om samhällets möjligheter och se människors olikheter som något potentiellt berikande.

Tengstrandfestival med både musik och film – Världspremiär för Beethovenfilm

Nu och en vecka framåt pågår Tengstrandfestivalen i Växjö. Världspianisten Per Tengstrand ger inte bara konserter utan i år blir det dessutom filmvisning, ja rent av världspremiär.

– På Palladium imorgon visas för första gången min film Freedom of the will. Den handlar bland annat om hur Beethovens spelade en viktig roll under Ungernrevolten 1956.

VÄXJÖ. Klassisk musik av yppersta världsklass kan Växjöpubliken ta del av just nu. Tengstrandfestivalen invigdes nämligen under gårdagen på Växjö konserthus när Per Tengstrand tog plats vid den nyrenoverade Steinway-flygeln. Han spelade bland annat tillsammans med Marinens Musikkår och framförde då Kronobergarnas marsch.

–Det är världens bästa marschlåt. Vanligtvis bru-

kar all marschmusik låta likadant men just Kronobergarnas marsch är väldigt medryckande och har något extra, berättar Per.

På repertoaren igår på Växjö konserthus stod också Beethovens tredje pianokonsert. Just Beethoven uppmärksammas dessutom på ett helt annat sätt imorgon, nämligen på filmduken. Sedan flera år tillbaka har Per filmskapande som hobby och under pandemin gjorde han en dokumentärserie om Schubert.

–Jag lade ut avsnitten på YouTube och fick väldigt stark respons från tittare över hela världen.

Framgången med dokumentären gav Per blodad tand. Han bestämde sig för att göra en mer ambitiös satsning och påbörjade ett filmprojekt om Ludvig van Beethoven.

–Det skulle inte vara någon biografisk dokumen-

tär utan snarare en film om vilken påverkan Beethovens musik haft på människor och händelser.

Resultatet är Freedom of the will, som belyser musikens förmåga att förlösa och mobilisera människans fria vilja.

–Beethoven levde under upplysningstidens mest intensiva skede, där tankarna om individens frihet och den fria viljan slog igenom med full kraft.

Ett centralt avsnitt i filmen handlar om Ungernrevolten 1956, då folket i Budapest samlades på gatorna för att protestera och försöka frigöra sig från Sovjetunionens järngrepp om landet. I den händelsen kom Beethovens stycke Egmontoverturen att få rollen som kampsång och frihetshymn.

–De ungerska revolutionärerna tog över en radiostation och där spelade de

Beethovens Egmontoverturen flera gånger om dagen.

Hur kom det sig att Beethoven fick en sådan betydelse för de ungerska frihetshjältarna?

–Det finns en alldeles speciell anledning, men det vill jag inte avslöja i förväg. Jag var i Budapest och intervjuade några av studenterna som deltog i revolten, och ett av filmens magiska ögonblick är när en av dem berättar bakgrunden till varför de spelade Beethoven.

Freedom of the Will visas imorgon på Palladium, och då blir det med extra pompa och ståt utlovar Per.

–Ja, filmen har världspremiär. Att kunna ha den i Växjö känns fantastiskt roligt.

DAVID FÄRDIGH

Ekonomijournalisten och författaren Andreas Cervenka kommer till Växjö den 8 december för att berätta om sin bok Girig-Sverige – Så blev folkhemmet ett paradiset för de superrika. Här syns han tillsammans med KG Hammar i samband med Bokmässan i Göteborg.

FOTO: DAVID FÄRDIGH

Andreas Cervenka beskriver Girig-Sverige – Ekonomijournalisten och författaren Växjö- aktuell i höst

I sin bok Girig-Sverige beskriver ekonomijournalisten Andreas Cervenka hur det en gång så jämlika välfärdslandet Sverige blev ett paradiset för de superrika. Till Växjö och föreningen Bibliotekets vänner kommer han 8 december.

förmögenheter i samhället.

–Dessutom har vi fått en marknadssyn på hela livet. Globala riskkapitalister äger numera såväl skolor som bostäder och utgör en del av infrastrukturen i samhället.

Ytterligare en bidragande förklaring är svenskar- nas anpassningsförmåga.

–Vi anammar lätt ny teknik och nya tankesätt. Det är både en styrka och svaghet.

Att någonting i grunden har förändrats i Sverige blev Andreas varse när han återvände till sitt hemland efter en längre USA-vistelse.

–Då hade tidigare socialdemokratiska statsministern Göran Persson precis tillträtt som ny ordförande för Swedbank och fick kritik för att han ägde aktier i konkurrenten Ålandsbanken, där han tidigare suttit i styrelsen. Göran Persson viftade lätt undan invändningarna med att det bara var en obetydlig aktiepost på fem miljoner (!). Efter det uttalandet förstod jag att det skett en attitydförändring i det svenska samhället. Idag har för övrigt Göran Persson en beräknad förmögenhet på 200 miljoner.

DAVID FÄRDIGH

VÄXJÖ. Bokmässan i Göteborg erbjuder ett brett och innehållsrikt utbud av seminarier och föreläsningar. På Svenska kyrkans Se människan-scen samtalande exempelvis ärkebiskop emeritus KG Hammar och ekonomijournalisten Andreas Cervenka om ökade samhällsklyftor och girighet. Andreas har i boken Girig-Sverige – Så blev folkhemmet ett paradiset för de superrika, beskrivit hur en liten klick blir allt rikare i förhållande till den stora majoriteten.

– Boken skrämde mig på många sätt, konstaterade KG Hammar.

Hur har då det en gång så jämlika välfärdslandet Sverige blivit ett samhälle där klyftorna vidgas i allt snabbare takt? Andreas menar att förklaringen är att många olika trender har förstärkt varandra. Kombinationen av skattesänkningar och låga räntor har lett till en omfattande omfördelning av

”Det skulle inte vara någon biografisk dokumentär utan snarare en film om vilken påverkan Beethovens musik haft på människor och händelser”

Världspianisten Per Tengstrand är numera även filmskapare. Imorgon på Palladium är det världspremiär för Beethovenfilmen Freedom of the will.

FOTO: DAVID FÄRDIGH

För bättre djurskydd

0470-286 58 • www.djurskyddet.se/kronoberg